

PROJECTE D'INNOVACIÓ PEDAGÒGICA

Institut Marta Estrada

Títol

El Pla d'Autonomia: obrint espais cap a l'emancipació de l'alumnat.

Descripció

La promoció de l'autonomia de l'alumnat és un repte per als centres educatius. L'autonomia és un element clau en l'educació per a una ciutadania democràtica. El pla parteix de la distinció entre diferents nivells creixents d'autonomia (autoregulació, planificació i autogestió) i s'orienta a fomentar l'autogestió de l'alumnat enretirant (no afegint) aquells suports que ja no necessita.

Objectius

- Oferir espais d'autogestió a l'alumnat que ja mostra autonomia, retirant-los els suports pedagògics bàsics (per exemple, l'obligació de ser a l'aula) i retornar-los la capacitat de decisió sobre què fer en cada moment.
- Fer que els mateixos alumnes ens ajudin a imaginar altres maneres d'aprendre al centre educatiu.

Àmbits curriculars, àrees i/o matèries

Transversal. L'alumnat participant decideix lliurement en què vol dedicar el temps del seu pla d'autonomia. No hi ha matèries que intervinguin explícitament.

El Pla d'Autonomia s'ofereix als quatre cursos de l'ESO, tot i que al primer curs no s'inicia fins a mitjan del segon trimestre. Això permet a l'equip docent conèixer l'alumnat i el seu grau d'autonomia abans de fer la proposta.

A partir del nou currículum, el pla d'autonomia habilita a l'alumnat desenvolupar les competències transversals personal, social i d'aprendre a aprendre així com la d'emprenedoria.

Eixos de la innovació pedagògica

El Pla d'Autonomia respon a una demanda social objectiva com és cobrir les necessitats de l'alumnat més autònom i que sap autogestionar-se per així aconseguir un millor èxit acadèmic.

Eix 1: Organització i Gestió de centre

El centre ofereix un ventall limitat de recursos. Es tracta de que el mateix alumnat imaginin maneres de fer ús de la seva autonomia.

Pel que fa al lideratge distribuït que doni veu i comprometi tots els agents i crear espais de debat constructiu, el centre proporciona:

- La figura d'un/a coordinador/a del Pla d'Autonomia per a cada nivell. Juntament amb la Coordinació pedagògica, orienta l'alumnat i en fa seguiment.
- Sessions de trobada amb l'alumnat autònom. Aquestes sessions tenen com a objectiu que l'alumnat participant pugui conèixer-se entre si per establir sinèrgies i relacions d'interessos i poder engegar, si s'escau, projectes conjunts entre alumnat de diferents grups i/o nivells.

En relació als recursos interns, elaboració de propostes educatives cohesionades i les eines d'avaluació, es presenten:

- Un curs *Moodle* amb recursos o idees de projectes a desenvolupar.
- Bastides de suport perquè l'alumnat pugui dissenyar els projectes personals que vol desenvolupar en les hores de treball autònom. Van ser consensuades amb l'alumnat participant el curs 19/20 i proposen a l'alumnat reflexionar sobre diferents aspectes dels seus projectes (objectius, espais, pla de treball, difusió...).
- Sessions de trobada amb l'alumnat autònom. Aquestes sessions tenen com a objectiu que l'alumnat participant pugui conèixer-se entre si per establir sinèrgies i relacions d'interessos i poder engegar, si s'escau, projectes conjunts entre alumnat de diferents grups i/o nivells.

L'aprofitament dels espais del centre és clau per a l'èxit del Pla. L'alumnat disposa de dues àrees de treball autònom en dues zones de l'institut. No són aules, sinó espais de treball en vestíbuls on, durant el transcurs de les hores lectives, es gaudeix d'una zona habilitada amb taules, cadires i butaques i d'ambient silenciós favorables al treball.

Eix 2: Metodologies innovadores

Fomentar l'autonomia i l'autoregulació de l'alumnat implica situar-lo com a actor principal del seu aprenentatge. L'alumnat participant pot:

- Circular lliurement pel centre i escollir en quin espai volen treballar (en la mesura de la seva disponibilitat).
- Treballar sense professor/a supervisor.
- Decidir romandre o no en una classe, avisant al professorat o decidir romandre a la classe però fent tasques diferents. decidir assistir a classes d'un altre curs diferent del propi.

Fomentar la creativitat i l'esperit crític també són pràctiques innovadores. El Pla d'autonomia permet a l'alumnat:

- Escollir les seves tasques. Si no fan les proposades, n'han de proposar d'alternatives.
- Dedicar-se a desenvolupar projectes o interessos propis, sempre que impliquin aprenentatge.

En el Pla d'Autonomia, l'alumnat ha d'aconseguir l'encaix del seu propi procés d'aprenentatge, autoregulant-lo quan calgui. Per tant, ha de:

- Fer-se responsable de seguir el desplegament del currículum i el treball que es fa a l'aula (preguntar tasques pendents, informar-se de tasques a presentar...).
- Intentar que allò que facin fora del grup reverteixi en el propi grup o en la comunitat

educativa.

- Decidir en quin espai i de quina manera, a fi de curs, recolliran i compartiran les evidències de les seves produccions, reflexions i processos durant el seu procés d'aprenentatge.

Eix 3: Xarxa i Ecosistema de la Innovació

El Pla d'Autonomia presenta punts on la implicació i participació de les famílies és clau. L'alumnat que és proposat per participar-hi té el vist-i-plau de la família, que ja coneix el pla en les trobades informatives d'inici de curs.

El treball en xarxa de l'equip docent és clau per a l'èxit del Pla. es tracta d'identificar necessitats, situacions i contextos per tal de millorar l'aprenentatge de l'alumnat participants. Trimestralment, en reunió d'equip docent, es valora la incorporació de nous alumnes al Pla o la baixa d'aquells que no han fet una bona gestió de la seva autonomia. Fins el curs 22/23, el Pla s'ha centrat en definicions com a capacitats individuals i es fa necessari connectar-lo amb actuacions cap a la dimensió més comunitària de l'autonomia.

Millora i transformació en el centre

El Pla ha estat objecte d'avaluació, revisió i millora durant aquests 5 anys de desenvolupament. La valoració de l'aplicació del Pla és molt positiva, tant entre l'alumnat i el professorat participant com entre les famílies.

Pel que fa a l'alumnat, la visió del Pla d'Autonomia se centra en els següents aspectes:

- Millor **aprofitament del temps** i avançar en el propi **ritme**: l'alumnat valora la llibertat per poder aprofitar les hores de l'institut i per centrar-se en aprendre el que li interessa o avançar feina en matèries que requereixen de més concentració.
- La **responsabilitat**: l'alumnat considera que un cop ha participat en pla, se sent més responsable del seu aprenentatge.
- **Eficàcia**: l'alumnat valora poder deixar d'assistir a una classe de repàs, per exemple, i aprofitar el temps per estudiar allò que més li costa.

En l'àmbit docent, els companys i companyes no han identificat inconvenients per a la seva tasca docent. Valoren positivament que l'alumnat sap fer ús de la seva autonomia. Tot i així, alguns docents confonen el Pla d'Autonomia amb l'excel·lència acadèmica, fent menció a que és un Pla només per a alumnat amb alt nivell acadèmic. També es va fer notar, durant els primers anys d'aplicació, de la necessitat d'espais tranquils on poder dur a terme les seves hores de gestió autònoma.

En relació a les famílies de l'alumnat implicat en el Pla, consideren que aquest ha promogut l'autonomia i la maduresa dels seus fills i filles. Valoren, també, la necessitat de que hi hagi un acompanyament puntual, sobretot en els cursos de 1r i 2n d'ESO.

El conjunt de valoracions mostren complexitat davant la interpretació del Pla d'Autonomia, ja que els diversos actors expressen conceptes diferents relacionats amb els seus objectius (es pretén que l'alumnat faci el que ja feina de manera més autònoma, o bé que incrementi els seus objectius amb objectius propis?) així com en la metodologia (*autonomia* significa que no se'ls dona cap suport o guia, o bé haurien de tenir un suport?). S'aprecia un consens bastant general per part del Pla al benestar de l'alumnat i al desenvolupament de la seva autonomia i maduresa. L'entramat de visions i interpretacions del Pla no fan més que enriquir-lo i generar debat de cap a com volem treballar l'autonomia, l'emprenedoria, la iniciativa personal i l'autoregulació en el nostre alumnat.

Consolidació i transferibilitat del projecte

El Pla d'Autonomia a l'Institut Marta Estrada és un projecte consolidat, basat en l'experiència de cinc anys d'aplicació en un centre on es treballa de manera globalitzada i transversal, apostant per a la igualtat d'oportunitats i el treball competencial.

Se n'han analitzat les mancances que tenia en la seva gènesi, i la proposta actual incorpora millores. En moltes ocasions pretenem treballar l'autonomia de l'alumnat afegint més reptes, tasques, etc. quan realment el que es necessita és donar "aire" a l'alumne perquè pugui prendre les decisions que consideri oportunes.

A nivell de recursos humans, cal tenir clar que Coordinació Pedagògica ha d'organitzar l'alumnat participant i que necessita d'un/a docent per nivell o cicle que faci de referent per a l'alumnat.

En referència a la reflexió metodològica, s'han de trobar mecanismes per a formalitzar una autoavaluació sobre l'autonomia de l'alumnat participant i trobar la manera de que el Pla sigui menys "individualista" i més "comunitari". També caldrà acordar què entén, el professorat, per hores autònomes de l'alumnat.

El Pla d'Autonomia és un pla que no significa grans esforços organitzatius (el cost és pràcticament zero). Convida a la reflexió de tot l'equip docent a un canvi de mirada davant d'alumnes que sovint s'avorreixen a classe o tenen altres interessos que el currículum no acaba d'abarcant i que com a docents a l'aula, no podem atendre amb qualitat si no és demanant-los esforços de més (trobar espais i moments més personalitzats, per exemple). És un pla que millora el benestar de l'alumnat i el desenvolupament de la seva autonomia i maduresa.

Vídeos o enllaços

<https://revistes.iec.cat/index.php/RCP/article/view/150077>

<https://agora.xtec.cat/institutgranollers/wp-content/uploads/usu289/2019/12/Pla-Desplegament-Projecte-dAutonomia-2019-2020.pdf>